

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLAL ÇİÇEK BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/29
Karar Tarihi : 13/7/2016

Başkan y. : Serruh KALELİ
Üyeler : Nuri NECİPOĞLU
Erdal TERCAN
Hasan Tahsin GÖKCAN
Kadir ÖZKAYA
Raportör : Hüseyin MECEK
Başvurucu : Bilal ÇİÇEK
Vekili : Av. Ahmet BIYIKLI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, üçüncü kişiler tarafından darp iddiasıyla ilgili olarak yapılan yargılamada zamanaşımından düşme kararı verilmesi nedeniyle işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/12/2013 tarihinde Anamur Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formunun ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 31/3/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 9/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 21/3/2016 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesi tarafından başvurunun kabul edilebilirliği hakkında bir karar verilmemesi, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca ancak kabul edilebilirlik hakkında bir karar verildikten sonra görüş bildirilebileceği belirtilerek başvuru hakkında herhangi bir görüş sunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) elde edilen bilgilere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvuru konusu olayların meydana geldiği tarihte 30 yaşında olan başvurucu, Anamur'da ikamet etmektedir.

8. Başvurucu ile amcasının oğlu İ.Ç. arasında arazi ihtilafı bulunmaktadır.

1. Olayla İlgili Sanık N.K. Hakkında Yapılan Soruşturma

9. Başvurucu 30/3/2005 tarihinde darbedilmiştir. Başvurucunun Anamur Devlet Hastanesine götürülmesi üzerine Anamur Cumhuriyet Başsavcılığının 2005/473 Hazırlık sayılı dosyasında resen soruşturma başlatılmıştır.

10. 30/3/2005 tarihinde saat 18.00'de düzenlenen olay yeri tespit tutanağında ve krokisinde, olayın meydana geldiği Dragon Çayı'na 5 m mesafede 20 cm çapında kan izi bulunduğu belirtilmiştir.

11. Sanık N.K. 31/3/2005 tarihinde Anamur Sulh Ceza Mahkemesi tarafından tutuklanmıştır.

12. Sanık 3/5/2005 tarihli celsede Anamur Asliye Ceza Mahkemesi tarafından tahliye edilmiştir.

2. Başvurucunun Adli Raporları

13. Mersin Adli Tıp Şube Müdürlüğünün 26/8/2005 tarihli raporunda, 30/3/2005 tarihinde yapılan muayenesinde, kafa arkasında 2-3 cm'lik, solda 9-10 cm'lik, vertekste (kafanın en üst noktası) 2-3 cm'lik, kafa arka solda 4-5 cm'lik skalp (saçlı deri) kesisi, sol el 3. parmak dorsal volerde (el ayası) üçer cm'lik kanamalı yara, ekstansör tendon kesisi, sol el sırtında yaygın hematom ve erezyon, sağ el 2. ve 3. parmaklarda sıyrıklar, sol kalçada 2x3 cm'lik erezyon, sol baldırda 1x6 cm'lik ekimoz, sırtın solunda, sol omuzda yaygın ekimoz, göğüs önde 1x15 cm'lik ekimoz mevcut olduğu, yatırılarak takibe alındığı, genel anestezi altında sütür uygulandığı, 5/4/2005 günü taburcu edildiği kayıtlı olmakla arızasının; şahsın hayatını tehlikeye maruz kılmadığı, 15 gün mutad iştigaline engel teşkil edeceği, uzuv tatili yönünden rapor tanzimi için olay tarihinden 18 ay sonra şahsın müracaatının uygun olacağı kayıtlıdır.

14. Başvurucunun on sekiz ay sonra uzuv tatili yönünden adli muayene raporunun aldırıldığına dair başvuru dosyası ve UYAP kayıtlarında bir bilgi ya da belge bulunmamaktadır.

3. Sanık N.K. Hakkında Açılan Kamu Davası

15. Anamur Cumhuriyet Başsavcılığının 4/4/2005 tarihli ve E.2005/221 sayılı iddianesiyle sanık N.K. hakkında kasten yaralama suçundan Anamur Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açılmıştır. İddianame şöyledir:

“Sanığın (N.K.), eniştesi İ.Ç. ile İ.nin amcasının oğlu müşteki (başvurucu) arasında husumet bulunduğu, suç tarihinden birkaç gün öncesinde müşteki ile İ.nin husumet nedeniyle yaptıkları tartışma sırasında müştekinin İ.ye hakaret etmesine kızgınlık duyan sanığın, suç tarihinde müştekinin yanına giderek, sanığın müştekiyi taş, sopa ve tekme ile darp ederek hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmasına sebebiyet verdiği, müşteki beyanı, sanık ikrarı, doktor raporu ve tüm hazırlık evrakı kapsamından anlaşılacakla ... sanığın cezalandırılmasına karar verilmesi kamu adına talep ve iddia olunur.”

16. Açılan kamu davası Anamur Asliye Ceza Mahkemesinin 2005/146 sayılı esasına kaydedilmiştir

4. Müşteki (Başvurucu) Beyanları

17. 30/3/2005 tarihinde saat 17.50'de kolluk görevlileri tarafından başvurunun olay sonucunda kaldırıldığı hastanede bulunduğu sırada ifade verecek durumda olmadığına dair tutanak düzenlenmiştir.

18. Başvurucu 15/9/2005 tarihli Mahkemedeki beyanında, sanığın eniştesi olan İ.Ç.nin amcasının oğlu olduğunu, sabahleyin babası ve arkadaşı H.K. ile çilek tarlasına giderken yolda babasının kendilerinden ayrıldığını, arkadaşı H.K. ile birlikte tarlada çalıştıklarını, öğleden sonra saat 15.00 civarında işlerini bitirdiklerini, H.K.nin evine gitmek üzere yola çıktığını, ırmak kenarında dinamoyu kapatmaya giderken N.K., İ.K., S.K. A.Y. ve D.A.K.nin ellerinde sopalarla kendisine saldırdıklarını söylemiştir.

19. Başvurucunun 5/12/2005 tarihli Cumhuriyet savcılığındaki beyanı da aynı mahiyettedir.

5. Sanıklar S.K., İ.Ç., D.A.K. ve A.Y Hakkında Açılan Kamu Davaları

20. Anamur Asliye Ceza Mahkemesi tarafından başvurunun duruşmadaki beyanları nazara alınarak suç ihbarında bulunulması üzerine başvurunun ifadesinde adı geçen diğer şüpheliler N.K. İ.Ç., D.A.K. ve A.Y. hakkında başvuru darbettikleri iddiasıyla Anamur Cumhuriyet Başsavcılığının 19/10/2007 tarihli ve E.2007/730 sayılı iddianamesiyle kamu davası açılmıştır. Açılan dava Anamur Asliye Ceza Mahkemesinin 2007/425 sayılı esasında kayıtlı iken Mahkemenin 6/3/2008 tarihli kararıyla her iki dosya birleştirilerek yargılamaya E.2005/146 sayılı dosya üzerinden devam edilmiştir.

6. Sanıkların Savunmaları

21. Sanık N.K. 30/3/2005 tarihli kollukta, 31/3/2005 Cumhuriyet Savcılığında ve sorgu hâkiminde, 3/5/2005 tarihli duruşmadaki savunmalarında; eniştesi olan İ.Ç. ile İ.Ç.nin amcasının oğlu olan E.Ç. ve Bilal Çiçek'in (başvurucu) iki üç gün önce münakaşa ettiklerini duyduğunu, 30/3/2005 tarihinde bu durumu öğrendiğini, Bilal Çiçek'le dere kenarında karşılaştığını, "Ayıp değil mi enişteme terbiyesizce laflar söylüyorsunuz?" dediğini, kendisine küfrederek kolundaki cekete elini atınca silah ya da bıçak çekeceğini zannederek yerden aldığı odun parçası ve taşla kafa, göğüs ve bacağına vurduğunu söylemiştir.

22. Sanıklar S.K., İ.Ç., D.A.K. ve A.Y. 6/3/2008 tarihli duruşmadaki savunmalarında olay günü olay yerinde bulunmadıklarını söyleyerek suçlamaları reddetmişlerdir.

7. Tanık Beyanları

23. Başvurucunun arkadaşı H.K. 15/9/2005 tarihli duruşmadaki beyanında, olay günü başvuru ile birlikte saat 15.00'e kadar tarlada çalıştıktan sonra kendisinin ana yolda başvuruyla buluşmak üzere ayrıldığını, başvurunun dinamoyu kapatmaya gittiğini, başvurunun yanında beş kişi gördüğünü, birinin beyaz Toros marka bir araçla, diğerlerinin de yaya olarak kaçtığını, bu kişilerden D.K. ve İ.Ç. isimli olanlarını tanıdığını, diğer üçünü tanımadığını, kaçanlardan ikisinin elinde sopa olduğunu gördüğünü, sopalı kişilerden birinin İ.Ç. olduğunu, kendisinin bulunduğu yerle olay yeri arasında 200 m kadar mesafe olduğunu, aralarında geçen konuşmayı duymadığını söylemiştir.

24. Başvurucunun komşusu tanık M.T. 15/9/2005 tarihli celsedeki beyanında, olay günü çilek ilaçlamak için başvurucudan ilaç motoru aldığını, motoru

çalıştırmayınca başvuruçunun yanına gelmek üzere hareket ettiğinde yolda elleri sopalı beş kişi gördüğünü, birlikte başvuruçuyu dövdüklerini, daha sonra H.K.nin ıslık çalarak yapmayın diye bağırması üzerine kaçtıklarını söylemiştir. Kendisinin olay yerine 50 m mesafede olduğunu, sanık N.K.nin dayısı R.K.nin beyaz bir arabayla gelerek sanığı araca aldığını, diğer dört kişinin ise yaya olarak kaçtıklarını, başvuruçunun kardeşi E.Ç. ile H.K.nin ve birkaç kişinin daha gelerek başvuruçuyu taksiye bindirip hastaneye götürdüklerini söylemiştir.

25. Başvuruçunun babası tanık M.Ç. 15/9/2005 tarihli celsede ifadesinde; olay günü oğlu Bilal, komşuları H.K. ile birlikte çilek tarlasına doğru gittiklerini, kendisinin tarladan ayrılarak bir cenazeye gittiğini, oğlu Bilal ve tanık H.K.nin tarlada kaldıklarını, cenaze evinde N.K.nin dayısı R.K.ye birinin telefon açtığını, R.K.nin cenaze evinden ayrıldığını, bir süre sonra geri gelerek oğlumu yeğenlerinin dövdüğünü ölmediyse git bak dediğini, oğlu Bilal'i H.K. ve diğer oğlu E.Ç.nin alıp hastaneye götürdüklerini duyduğunu, oğlunun başına olay nedeniyle 35 dikiş atıldığını beyan etmiştir.

26. Sanık N.K.nin teyzesinin oğlu tanık S.B. 15/9/2005 tarihli duruşmadaki ifadesinde; olay günü N.K.nin kendisini çağırarak Akine Köprüsü'ne götürmesini istediğini, Köprü'de başvuruçunun kardeşi E.Ç. ile N.K.nin karşılaştıklarını, E.Ç.nin, "Kardeşimi sen mi dövdün?" diye N.K.ya sorduğunu, onun da "Hayır ağabeyim dövdü." şeklinde cevap verdiğini söylemiştir.

27. Tanık C.K. 15/9/2005 günlü celsedeki beyanında; olayı görmediğini, olay günü bir yakınının taziye ziyaretine gittiğini, yeğeni N.K.nin kendisini arayarak buluştuklarını, ne olduğunu sorduğunda Bilal Çiçek'i dövdüklerini, öldü mü bilmiyorum, beni Ormancık Köprüsü'ne götür dediğini belirtmiştir.

8. Kovuşturma Sonucunda Verilen Kararlar

28. Mahkemenin 4/6/2009 tarihli ve E.2005/146, K.2009/470 sayılı kararıyla tüm sanıkların 765 sayılı Kanun'un 456. maddesinin birinci fıkrası uyarınca 1.800 TL adli para cezasıyla cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümleri şöyledir:

“...

İddia, Sanık savunmaları, Katılan beyanı ve tüm dosya kapsamı bir bütün halinde değerlendirildiğinde; Sanıkların, Katılanı yaraladıkları ve böylelikle üzerlerine atılı kasten yaralama suçunu işledikleri sabit olmuştur.

Sanıkların eylemi 765 sayılı yasanın 456/1, maddesi kapsamında kalmakta olup, 765 sayılı yasa ve 647 sayılı yasaya göre sanıklar hakkında hüküm kurulduğunda sanıkların sonuç olarak 1.800'er TL Adli Para Cezası ile Cezalandırılmaları sonucu ortaya çıkmaktadır. 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı yasaya göre sanıkların eylemi değerlendirildiğinde ise; Sanıkların eylemi 5237 sayılı yasanın 86/1 maddesi kapsamında kalmaktadır. Bu suç için öngörülen ceza ise 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezasıdır, 765 sayılı yasa sanıkların üzerine atılı suçun alt ve üst sınırları ile 765 sayılı yasanın 647 sayılı yasa ile birlikte uygulanması durumunda 765 sayılı yasanın sanıkların daha lehine sonuç doğurduğu anlaşıldığından sanıklar hakkında 765 sayılı ve 647 sayılı yasanın uygulanmasına karar vermek gerekmektedir.

...

Sanıkların, Katılanın zararlarını gidermemiş olması nedeniyle sanıklar hakkında 5271 sayılı CMK'nın 231 maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilerek iddia makamının mütalaasına uygun olarak aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir."

29. Kararın temyiz edilmesi üzerine hüküm Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/1/2012 tarihli ve E.2011/24396, K.2012/1558 sayılı kararıyla bozulmuştur. Bozma kararı şöyledir:

"...

1-) *Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumuna ilişkin uygulama esasları ve koşullarının belirlendiği Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Dairemizce de benimsenen 03.02.2009 tarih, 2008/11-250 E, 2009/13 K. sayılı kararında 'suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tamamen giderilmesinde zarar yönünden, kanaat verici basit bir araştırmayla belirlenecek maddi zararların esas alınması, manevi zararların bu kapsama dahil edilmemesi gerektiği' görüşünün benimsenmesi dikkate alınarak mahkeme tarafından mağdurda meydana gelen zarar, kanaat verici ve basit bir araştırmayla saptanıp, sanıktan tespit olunan bu zararı giderip gidermeyeceği sorulup ve diğer koşulların da mevcudiyeti halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasıyla ilgili olarak bir karar verilmesi gerekirken, belirtilen eksiklikler yerine getirilmeden ve denetime imkan verecek şekilde bir değerlendirme yapıp, hükümde 'sanıkların müdahilin zararlarını gidermedikleri anlaşıldığından...' biçimindeki gerekçeyle sanıklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi,*

2-) *Gerekçeli kararda suçun işlendiği zaman dilimi, yine tutuklu kalınan tarih ve süre ile halen tutuklu olup olmadığı hususları gösterilmeyerek C.M.K.'nın 232/1-c-d maddesine muhalefet edilmesi,*

3-) *Hükmün başında sanık S.K.'nin açık kimliğine yer verildiği halde hüküm fıkrasında bu sanıkla ilgili kararın ne olduğu, uygulanan kanun maddeleri, verilen ceza miktarı açıkça gösterilmemek suretiyle hükümde çelişki yaratılması,*

"..."

30. Bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda Mahkeme 11/10/2012 tarihli ve E.2012/536, K.2012/1027 sayılı kararıyla sanıklar hakkında açılan kamu davalarının zaman aşımı nedeniyle düşmesine karar vermiştir. Düşme kararının gerekçesi şöyledir:

"...

İddia, katılan beyanı, sanıklar savunmaları, tanıklar anlatımı, bozma ilamı, hekim ve tıbbi raporlar, adli sicil kayıtları, nüfus kayıt örnekleri ve tüm dosya kapsamı incelendiğinde; sanıkların 30/03/2005 tarihinde işledikleri iddia edilen müessir fiil (yaralama) suçundan 765 sayılı TCK'nin 456/2 maddesi uyarınca cezalandırılması talep edilmişse de açılan kamu davasında suç tarihinin 30/05/2005 tarihi olduğu ve suç tarihine göre sanıkların lehine olan 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 102/4. ve 104/2. maddeleri gereğince zaman aşımı suresinin (uzayan zaman aşımı süresi) 30/09/2012 tarihinde dolduğu anlaşıldığından sanıklar hakkındaki kamu

davasının gerçekleşen dava zaman aşımı nedeniyle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 223/8 maddesi gereğince ayrı ayrı düşmesine karar vermek gerekmiş ve buna uygun aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.”

31. Bu karar, başvuru tarafından süresi içinde temyiz edilmiştir.

32. Başvuru 26/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

33. Başvuru tarafından temyiz edilen hüküm bireysel başvuru yapıldıktan sonra Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/10/2014 tarihli ve E.2014/28464, K.2014/34743 sayılı ilamıyla onanmıştır.

B. İlgili Hukuk

34. 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 456., 102. ve 104. maddeleri şöyledir:

“Madde 456 - (Değişik: 6123 - 9/7/1953) Her kim katil kasdiyle olmaksızın bir kimseye cismen eza verir veya sıhhatini ihlâl e aklı melekelerinde teşevvüş husulüne sebep olursa altı aydan bir seneye kadar hapsolunur.

Fiil, havastan veya âzadan birinin devamlı zaafını yahut söz söylemekte devamlı müşkülâtı veya çehrede sabit bir eseri yahut yirmi gün ve daha ziyade aklı veya bedeni hastalıklardan birini veya bu kadar müddet müdat iştigallerine devam edememesini mucip olmuş veya hayatını tehlikeye mârüz kılmış veya gebe bir kadın aleyhine işlenip de vaktinden evvel çocuk doğmasını intaç etmiş ise ceza iki seneden beş seneye kadar hapidir.

...

Madde 102 - (Değişik: 3531 - 29/6/1938) Kanunda başka türlü yazılmış olan ahvalin maadasında hukuku âmme davası:

...

4 - Beş seneden ziyade olmamak üzere ağır hapis veya hapis yahut sürgün veya hidematı âmmeden muvakkaten mahrumiyet cezalarını ve ağır para cezasını müstelzim cürümlerde beş sene

... geçmesiyle ortadan kalkar.

...

Madde 104 (Değişik: 3038 - 11/6/1936) Hukuku âmme davasının müruruzamanı, mahkûmiyet hükmü yakalama, tevkif, celb veya ihzar müzekkereleri, adli makamlar huzurunda maznunun sorguya çekilmesi, maznun hakkında son tahkikatın açılmasına dair olan karar veya C. Müddeiumumisi tarafından mahkemeye yazılan iddianame ile kesilir.

Bu halde müruruzaman, kesilme gününden itibaren yeniden işlemeğe başlar. Eğer müruruzamanı kesen muameleler müteaddid ise müruruzaman bunların en sonuncusundan itibaren tekrar işlemeğe başlar. Ancak bu sebepler müruruzaman müddetini 102 nci maddede ayrı ayrı muayyen olan müddetlerin yarısının ilâvesile baliğ olacağı müddetten fazla uzatamaz.”

35. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun “Duruşmanın sona ermesi ve hüküm” başlıklı 223. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir.

“Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir...”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 13/7/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

37. Başvurucu, sanıkların kendisini ciddi şekilde darbettikleri olayda kamu davasının zamaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesi ve başvuru sırasında dosyanın hâlen Yargıtayda derdest olması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştü; ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de adli raporlara göre başvurunun üçüncü kişilerin fiilleri nedeniyle maruz kaldığı saldırı sonucunda hayati tehlike geçirmeyecek ve basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek nitelikte yaralanmış ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin asgari ağırlık eşiğini aşmıştır. Başvurucu, insan onuruna aykırı bu eylem neticesinde bedensel ve ruhsal yönden acı çekmiş, bir aya yakın bir süre hastanede yatarak tedavi gördükten sonra taburcu edildiğinden eylem çok ağır ve zalimane mahiyet taşımadığından eziyet yasağı kapsamında değerlendirilen olayda devletin maddi yükümlülüğünün ihlali ile ilgili bir şikâyetin söz konusu olmaması ve böyle bir durumun da saptanmaması nedeniyle incelemenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının usul yükümlülüğü ile sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

39. Bireysel başvurunun yapıldığı tarihte kararın henüz kesinleşmemesi nedeniyle başvuru yolları tüketilmemiş ise de Anayasa Mahkemesinin *Abdullah Akyüz* kararında açıklandığı üzere (*G.K.*, B. No: 2013/9352, 2/7/2015, §§ 31-33) bireysel başvuru sürecinde söz konusu hükmün Yargıtay tarafından 30/10/2014 tarihinde onanarak kesinleştiği, somut olayın koşullarında başvuru yollarının tüketildiğinin kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

41. Başvurucu, üçüncü kişilerin eylemleri nedeniyle yaralandığı olayda sanıklar hakkında açılan kamu davasının zamaşımı nedeniyle düşmesine karar verilerek işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

42. Bakanlık, başvuruya ilişkin görüş bildirmemiştir.

a. Genel İlkeler

43. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

44. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında, devletin, pozitif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan tüm bireylerin maddi ve manevi varlığını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 105; *Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 51).

45. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), devletin pozitif yükümlülüklerinin özel kişilerin eylemlerini de içerdiğini belirtmiştir. Devlet, kamu görevlilerinde olduğu gibi özel kişiler tarafından gerçekleştirilecek kötü muamelelere karşı da yeterli korumayı ve yasal çerçeveyi sağlamakla yükümlüdür (*Denis Vasilyev/Rusya*, B. No: 32704/04, 17/12/2009, § 98; *Yehovanın Şahitleri Gldani Cemaatinin 97 Üyesi ve diğer 4 kişi/Gürcistan*, B. No: 71156/01, 3/5/2007, § 96; *Costello-Roberts/Birleşik Krallık*, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 26-28; *A/Birleşik Krallık*, B. No: 100/1997/884/1096, 23/9/1998, §§ 22-24; *X ve Y/Hollanda*, B. No: 8978/80, 26/3/1985, § 27).

46. Devletin, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüğün bir boyutunu oluşturan usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, 110).

47. Buna göre bireyin, hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Şayet bu olanaklı olmazsa bu madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiili dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır. Bazen yeterli soruşturma yapılmamış olması bile tek başına kötü muamele teşkil edebilecektir. Bu bağlamda şikâyet yapıldığında ya da şikâyet yapılmazsa bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli belirtiler olduğunda soruşturmanın derhâl başlaması, bağımsız biçimde kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir (*Tahir Canan*, § 25).

48. Usul yükümlülüğünün bir olayda gerektirdiği soruşturma türünün, bireyin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının esasına ilişkin yükümlülüklerin cezai bir yaptırım gerektirip gerektirmediğine bağlı olarak tespiti gerekmektedir. Kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm ve yaralama olaylarına ilişkin davalarda Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin, ölümcül ya da yaralamalı saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda, yürütülen idari ve hukuki soruşturmalar ve davalar sonucunda sadece tazminat ödenmesi, bu hak ihlalini gidermek ve mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 55).

49. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edebilmek için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlayabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma; bağımsız, hızlı ve derinlikli bir şekilde yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı ve soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 114).

50. Kötü muameleyle ilişkin şikâyetler hakkında yapılan soruşturma söz konusu olduğunda yetkililerin hızlı davranması önemlidir. Bununla birlikte belirli bir durumda bir soruşturmanın ilerlemesini engelleyen sebepler ya da zorlukların olabileceği de kabul edilmelidir. Ancak kötü muameleyle yönelik soruşturmalarda, hukuk devletine bağlılığın sağlanması, hukuka aykırı eylemlere hoşgörü ve teşvik gösterildiği görünümü verilmesinin engellenmesi, herhangi bir hile ya da kanunsuz eyleme izin verilmemesi ve kamuoyunun güveninin sürdürülmesi için yetkililer tarafından soruşturmanın azami bir hız ve özenle yürütülmesi gerekir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 119).

51. Bu tür olaylarla ilgili cezai soruşturmaların etkililiğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda, mağdurların meşru menfaatlerini korumak için bu sürece etkili bir şekilde katılmaları sağlanmalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 115).

52. Mahkemelerin, yargıya ve adalete olan güveni sürdürülebilir kılmak amacıyla kovuşturmaların kısa sürede sonlandırılması, özellikle işkence ve kötü muamele niteliğindeki fiillerin zamanaşımına uğramaması için ellerinden gelen tüm gayreti sarf etmeleri ve tüm araçlara başvurmaları gerekir. Kötü muamele iddialarına ilişkin bir ceza davası söz konusu olduğunda, yetkililer tarafından çabuklukla verilecek bir yanıt, eşitlik ilkesi içinde genel olarak kamunun güveninin korunması açısından temel bir unsur olarak sayılabilir ve kanun dışı eylemlere karışanlara karşı gösterilecek her türlü hoşgörüden kaçınmaya olanak tanır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 116).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

53. Başvurucu, fiziksel saldırıya maruz kalması üzerine yaralama suçundan sanıklar hakkında açılan kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesi nedeniyle eylemin cezasız kaldığını ileri sürmüştür.

54. Başvurucu 30/3/2005 tarihinde darbedilmiştir. Kaldırdığı hastanede kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağa göre ifade verecek durumda olmayan başvurusunun beyanları alınmamıştır. Kolluk tarafından aynı gün saat 18.00'de olay yeri tespit tutanağı düzenlenmiş ve olay yeri krokisi çizilmiş; yine kolluk tarafından

ifadesi alınan şüpheli N.K. suçu üstlenmiştir. Anamur Sulh Ceza Mahkemesinin 31/3/2005 tarihli sorgusuyla şüpheli N.K. tutuklanmıştır. Başvurucunun geçici adli raporu temin edilerek 4/4/2005 tarihinde şüpheli N.K. hakkında kasten yaralama suçundan kamu davası açılmıştır. Ancak dosyadaki bilgi ve belgelere göre yürütülen soruşturmanın, yaralama olayının nedenini ve sorumlularının ortaya çıkarılma imkânını zayıflatan ve derinliğine etki eden birtakım eksiklikler taşıdığı gözlemlenmiştir.

55. Öncelikle olayı takiben hastaneye kaldırılan başvurucunun yaralanması nedeniyle olay günü ifadesi alınmamış ise de Mersin Adli Tıp Şube Müdürlüğünün raporuna göre 5/4/2005'te hastaneden taburcu edilen başvurucunun ifadesi soruşturma boyunca alınmamıştır. Maruz kaldığı eylemin nasıl ne zaman kimler tarafından işlendiği, tanık bulunup bulunmadığı gibi uyuşmazlığın aydınlatılmasında en önemli bilgi sahibi olan başvurucunun ifadesinin alınması için bir girişimde bulunulmadığı anlaşılmıştır. Etkili soruşturmanın unsurlarından biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak ve mağdurların meşru menfaatlerini korumak için bu sürece etkili bir şekilde katılmalarıdır. Somut olay bu açıdan değerlendirildiğinde başvurucunun ifadesinin alınmayarak soruşturmaya katılmasının sağlanmaması nedeniyle Anamur Asliye Ceza Mahkemesinin 15/9/2005 günlü celsesinde başvuru ve bazı tanıkların ifadeleri alındıktan sonra olaya katıldığı ileri sürülen diğer şüpheliler hakkında Mahkemece Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuş, olaydan neredeyse iki buçuk yıl sonra 19/10/2007'de ikinci iddianame düzenlenmiştir. Başvurucunun soruşturmaya etkili bir şekilde katılımının sağlanmaması, hem delillerin toplanmasını hem de bazı şüpheliler hakkında kamu davasının açılmasının gecikmesine yol açmıştır.

56. Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda sıklıkla vurguladığı üzere (bkz. § 49) yürütülecek soruşturmanın makul bir sürat ve özenle yapılma yükümlülüğü bulunmaktadır. Soruşturmanın makul bir özen ve süratle yapıp yapılmadığına ilişkin tespit; başvuru konusu olayın koşullarına, soruşturmadaki şüpheli sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterebilecektir.

57. Burada önemli olan husus, soruşturmanın yürütülmesinde -sonuçta verilen kararın niteliğinin ne olduğunun önemi olmaksızın- özeldel başvurucuların ve genel olarak da toplumdaki diğer bireylerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği ya da bu tür eylemlere kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından soruşturmada yeterli sürat ve özenin gösterilip gösterilmediğinin ortaya konulmasıdır.

58. Şüpheliler hakkında açılan her iki kamu davası birleştirilerek Anamur Asliye Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda 4/6/2009 tarihli kararla tüm sanıkların mahkûmiyetlerine karar verilmiş, hükmün sanıklar tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/1/2012 tarihli kararıyla 2 yıl 7 ay sonra bozulmuş, bozmadan sonra yapılan yargılamada Mahkemenin 11/10/2012 tarihli kararıyla davaların zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmiş, verilen bu kararın başvuru tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/10/2014 tarihli ilamıyla yaklaşık iki yıl sonra onanarak kesinleşmiştir. Sanık N.K. hakkında kamu davasının açıldığı 4/4/2005'ten sonra 9 yıl 6 ay 26 gün sonra düşme kararı kesinleşmiştir.

59. Somut olayda, iki dereceli yargılama sürecinde başvuruçunun davanın hızlı ve etkili bir şekilde sonuçlanmasındaki menfaati ve gecikmesinde hiçbir dahlinin olmaması, davada sanık sayısının az olması ve davanın çok karmaşık olmaması gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda soruşturmada başvuruçunun ifadesinin alınmaması ve temyiz aşamasında yaşanan gecikmeler nedeniyle dokuz yılı aşan kovuşturmanın uzun olduğu anlaşılmaktadır. Bunun da ötesinde, davadaki tüm sanıklar hakkında Mahkeme tarafından verilen ilk mahkûmiyet kararının esasa ilişkin temyiz nedenleri reddedilerek sadece usule ilişkin gerekçelerle bozulmuş olması da eziyet mahiyetindeki eylemin cezasız kalmasına yol açmış; özelde başvuruçunun ve genel olarak da toplumdaki diğer bireylerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesine engel olarak hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümünün verilmesine neden olmuştur.

60. Başvuruçunun soruşturma aşamasında ifadesinin alınmaması ve yargılamanın uzun sürerek zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi sebebiyle etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

61. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

62. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçunun lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

63. Başvuruçunun işkence ve kötü muamele yasağının ihlalinin tespiti ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

64. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

65. Eziyet nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruçuya net 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

66. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.998,35 TL yargılama giderinin başvuruçuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Eziyet yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının usul yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 198,35 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.998,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 13/7/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan y.
Serruh KALELİ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA